

Monumentnummer*: 531172

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 december 2012
Kadaster deel/nr 82934/53

Woonplaats* Arnhem
Gemeente* Arnhem
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Arnhem
Locatieomschrijving Deelen:Groot-Heidekamp

Kadastrale gemeente* Arnhem
Sectie* A
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 1541

Omschrijving**

Inleiding

Gebouw 43 ligt vrijstaand en dominant temidden van opstelplaatsen voor materieel op Groot-Heidekamp, aan de westzijde van de noord-zuid lopende ontsluitingsweg van deze opstelplaatsen, ten noordoosten van nummer 42. Gebouw 43 is een in 1940/1941 als 'Sonderbau' tot stand gebrachte garage met werkplaats en kantoor ten behoeve van de Fahrberijchenschaft op een samengestelde plattegrond en omvat drie duidelijk te onderscheiden gedeelten: een lange oost-west gerichte garagedeel, oostelijk hiervan en haaks erop een hoger rechthoekig volume voor werkplaats en kantoor, en oostelijk hiervan weer een lager, relatief ondiep rechthoekige bouwdeel. Gebouw 43 is op macroniveau onderdeel van een grote militaire vliegveldstructuur uit de periode 1940-1945, op mesoniveau van een complex van - op enige afstand van de in lineair en brinkdorppachtig verband geplaatste verblijfsgebouwen - in een rechthoekig geometrisch verband geplaatste gebouwen, en op microniveau van een complex van naar functie en vorm onderling verwante functionele panden. Het pand heeft dienst gedaan als oefenruimte voor brandweer en calamiteitenbestrijding, en draagt hiervan met name op zolderverdiepingniveau (kantoren) de sporen.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Eenlaagse bakstenen GARAGE met WERKPLAATS en KANTOOR in kruisverband gemetseld, deels onderkelderd, met ca. 50 cm dik buitenmuurwerk op een samengestelde plattegrond en voor een gedeelte gedekt door twee zadeldaken en een afgewolfd zadeldak, elk voorzien van gesmoorde verbeterde Hollandse pannen en voorzien van witte windveren en mastgoten. Het oost-west gerichte garagedeel is opgetrokken op een langgerekte rechthoekige plattegrond en wordt gedekt door een aan de oostzijde aangekapt zadeldak, dat naar het westen uitloopt in een puntgevel. De naar het zuiden gekeerde langs- of voorgevel is door zes bakstenen muurdammen of penanten in vijf dubbele traveeën van gelijke breedte verdeeld, waarvan de linker vier deels zijn ingevuld met spaarvelden en daarbinnen worden afgesloten met twee gevelhoge, zwaar uitgevoerde, verticaal beplankte, houten, hangende roldeuren, geflankeerd door wit geschilderde bakstenen deurstijlen. In elk van de deuren een door roeden in vieren verdeeld venster. In de rechter deur van de middelste travee een rinketdeur. De rechter travee bevat links een getoogde vensteropening onder hanenkam, met dubbele in vieren verdeelde draairamen en rechts een latere invulling met een vlakke houten deur onder rollaag. De noordelijke achtergevel is overwegend voorzien van later ingebrachte rechthoekige vensteropeningen onder betonnen latei. De westelijke kopgevel is blind. Het interieur vertoont enige afzonderlijke stallingruimten met gepleisterde en geschilderde plint en bevat onder meer buizen van een centraal verwarmingssysteem. De met hergebruikt hout in verschillende kleuren beschoten kap wordt gedragen door houten spanten en sporen.

Het oostelijk hiervan gelegen, aanzienlijk hogere hoofdvolume, is deels van een kelder voorzien en heeft een steil met opnieuw verbeterde Hollandse pannen gedekt, afgewolfd zadeldak. De daknok - waarin een schoorsteen - is noord-zuid gericht en bevat in het oostelijk dakschild een viertal dakkapellen onder flauw hellende zadeldakjes. In de naar het zuiden gerichte, ten opzichte van het westelijk garagedeel risalerende, kopse hoofdgevel twee hoge garageopeningen onder hanenkam (thans kunststof hefdeuren). Op zolderverdiepingniveau drie getoogde vensters onder hanenkam en met bakstenen lekdorpel, met dubbele door roeden in vieren verdeelde naar binnen openende houten ramen, geflankeerd door diagonaal beplankte houten luiken. Centraal een ijzeren vluchtladder. De risalerende achtergevel van het hoofdvolume heeft links een getoogde toegangsoening met lattendeur, rechts hiervan een dichtgemetselde rechthoekige gevelopening. Rechts daarnaast drie getoogde vensters onder hanenkam met dubbele door een roede in tweeën gedeelde ramen. Op zolderverdiepingniveau drie met die in de hoofdgevel vergelijkbare getoogde vensters onder hanenkam. In de oostelijke zijgevel links vier hoog geplaatste getoogde vensters onder hanenkam, waarin in achten verdeelde valramen, met bakstenen lekdorpels; rechts daarvan sluit het oostelijke bouwdeel aan. Het interieur bevat op souterrainniveau onder meer een ruimte met verwarmingsapparatuur en op de begane grond stallingruimte te gebruiken als werkplaats met een dichtgestorte smeerput. Op zolderverdiepingniveau onder meer een aantal kantoorruimten met vernieuwde deuren in voor de bouwtijd kenmerkende sponningen. Zolderverdiepingvloer in gewapend beton. Trappen bevatten voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen; verder onder andere geschilderde lambrisering, geel tegelwerk in sanitaire ruimten, ribbelradiatoren.

Het meest oostelijke ondiepe bouwdeel is gebouwd op een rechthoekige plattegrond, ligt ruim achter de rooilijn met de daknok van west naar oost en wordt gedekt door een aan de westzijde aangekapt zadeldak, dat aan de oostzijde eindigt op een puntgevel. Deze oostgevel bevat een brede toegangsoening onder hanenkam, met dubbele opgeklampte deuren en een smalle ventilatiespleet in de geveltop. De zuidelijke langsgevel telt een viertal en de noordelijke een tweetal getoogde vensteropeningen onder hanenkam en met bakstenen lekdorpels, en hierin dubbele door roeden verdeelde vierruits ramen. Het interieur telt enige kleine vertrekken, waarin onder meer voor de bouwtijd kenmerkende deuren en geschilderde lambrisering.

Motivering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

GARAGE, WERKPLAATS en KANTOOR van algemeen belang als herkenbaar onderdeel van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter als onderdeel van een groot militair vliegveld opgezet legerkamp, vanwege:

- architectuurhistorische waarde door de op locale vormen geïnspireerde traditionalistische bouwtrant en de voor de bouwtijd kenmerkende uitvoering en detaillering,
- krijgs- en cultuurhistorische waarde als garage met werkplaats en kantoor van de "Fahrbereitschaft" in een garagecluster in het legerkamp Groot Heidekamp die speciaal ten behoeve van de Fahrbereitschaft is ingericht,
- stedenbouwkundige en ensemblewaarde door de inbedding in een op rechthoekige grondslag gevormde cluster van garages met voertuigopstelplaatsen, door de samenhang van en met het totale militaire vliegveldconcept en de ruimtelijke hoofdlijnen en onderdelen van het kampement, en door de onderlinge verwantschap van de hierbij toegepaste vormen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bijgebouwen

Functie